

ОДИН

21 грудня 1920 р.

Знайти труп у похоронному бюро не така вже й дивина. От тільки нечасто вони доходять до дверей власним ходом. Цю мить варто було б посмакувати, але часу у мене було обмаль, враховуючи, що я рятував своє життя.

Бухнув постріл, і повз мене пролетіла куля, влучивши в абсолютно безневинний дах пральні. Мої переслідувачі — колеги-офіцери з Імперської поліції — наосліп падали в ніч. Це не означає, що наступного раунду їм не пощастить, і хоча помирати я не боявся, «вбитий у спину під час спроби втекти» — не зовсім та епітафія, яку хотілося б мати на своєму надгробку.

Тож я і біг, в опійному тумані, по дахах сплячого китайського кварталу, ковзаючи на побитій черепиці, збиваючи її на землю, перестрибуючи з даху на дах, доки нарешті не знайшов притулок у затіненій щілині під карнизом низького муру, що відділяв один будинок від іншого.

Офіцери наблизилися, і я спробував затамувати подих, слухаючи, як вони перегукуються; голоси їхні тонули в темряві. Судячи з уривків розмови, вони розділилися і, схоже, опинилися на певній відстані один від одного. Добре. Це означає, що вони навпомацки блукають у темряві так само всліпу, як і я, і тепер мій найкращий шанс утекти — лежати тут тихо і нерухомо.

Якщо мене впіймають, не оминати доволі незручних запитань, на які я волів би не відповідати, як-от: що це я роблю в Тангрі¹ посеред ночі, весь просякнутий запахом опію і заплямований чиеюсь кров'ю. Та ще й із серповидним ножем у руці. Його наявність також важко буде пояснити.

Піт і кров випаровувалися, мене пройняв мороз. Грудень видався холодним, принаймні за калькуттськими мірками.

Уривки фраз затихли вдалині. Не схоже, щоб вони аж так палко бажали мене впіймати. І я їх не звинувачую. Вони мали такі самі шанси зірватися з краю даху, як і впіймати мене; і, враховуючи події останніх кількох місяців, я сумнівався, що їхній моральний дух був на високому рівні. Навіщо ризикувати шиєю та ганятися дахами за тінню, якщо ніхто за це не подякує? Ну ж бо, повертайте назад! Але вони слухняно тицями в темряву прикладами своїх гвинтівок і бамбуковими палицями, як ті сліпі, що переходять дорогу.

Ритмічне постукування з одного боку стало гучнішим, наближаючись до мене. Я оцінив, які варіанти маю, чи то пак, мав би, якби був здатен міркувати. Тікати — не вихід, чоловік озброєний і, судячи зі звуку, підійшов так близько, що навіть у темряві йому буде неважко підстрелити мене. Позбавити його життя — також не найкраща думка. Лезо я маю, але навряд чи зможу замахнутися ним на свого колегу-офіцера, та й у будь-якому разі зовсім близько троє інших офіцерів, тож надія утекти від них зів'яла швидше, ніж квітка маку на заході сонця.

Тон постукування змінився, удари по тонкому бетонному карнизу у мене над головою набули відлуння порожнечі. Наразі чоловік стояв просто наді мною. Він

¹ Тангра — район на сході Калькутти.— Тут і далі прим. пер.

також завважив, що цегла заспівала по-іншому, і завмер. Постукав по карнизу рушницею, а тоді зістрибнув. Я заплющив очі, очікуючи неминучого, аж тут пролунав голос. І я його упізнав.

— Гарзд, хлопці, годі. Повертаймось.

Чоботи розвернулися за наказом, довгу секунду постояли на місці, а тоді полізли назад на карниз. Покрокували геть, і я видихнув, а тоді провів рукою, досі липкою від крові, по обличчю.

Голоси затихли, і на дахах знову запанувала тиша. Минуло кілька хвилин, і з вулиці внизу долетіли крики — англійською, бенгальською, китайською, а потім завелися двигуни вантажівок. Я лишався там, де стояв, здригаючись у тісноті своєї щілини, і намагався осмислити те, що сталося.

Ніч почалася цілком нормально, хоча *нормально*, правду кажучи, термін відносний. У будь-якому разі, не схоже, щоб сьогоднішня ніч відрізнялась від будь-якої іншої, коли я навідувався до опійного притону, яких у китайському кварталі хоч греблю гати. Зі своєї квартири на Премчанд-Борал-стрит я рушив на південь до Тангри одним зі своїх кружних маршрутів, до притону, який, за моїм переконанням, не відвідував щонайменше місяць. Він розташувався у підвалі однієї з хитких халуп, і спускатися до нього потрібно було мокрими сходами під похоронною конторою, від якої так і тхнуло формальдегідом і близькістю смерті. Один із моїх улюблених, і не завдяки якості опію, такого ж поганого, як і деінде в місті — одна частина опію на три частини чорт значого, — а завдяки ледь відчутному готичному духу, що випромінювало це місце. Калькуттський опій найліпше курити на десять футів під пів дюжиною мертвих тіл.

Прийшов я десь після опівночі, і дверник, схоже, здивувався, побачивши мене. Я його не звинувачую, хоча його вразило явно не моє тремтіння — у ці двері входило чимало клієнтів з такими ж симптомами. Дивиною радше був колір моєї шкіри. Побачити англійця у Тантрі ще рік тому не було аж такою визначною подією, та за минулі дванадцять місяців багато чого змінилося. Останнім часом, коли сил поліції не вистачало для того, щоб підтримувати порядок за межами рафінованих будівель Білого міста, зустріти сагиба¹ й у Калькутті після темряви було майже неможливо. На щастя, у цій частині міста економіка й досі переважала над питаннями раси і політики, тож після того, як я віялом розгорнув паперові рупії, мене без зайвої метушні впустили й провели вниз, до підвалу.

Перша затяжка з першої ж люльки стала справжнім полегшенням, ніби лихоманка спала. Після другої люльки зупинилося тремтіння, а після третьої заспокоїлися нерви. Я замовив четверту. Якщо перші три були лікарським засобом, наступна мусила принести задоволення, відкривши мені шлях до того, що бенгальці називають *нірбон* — нірваною. Голова моя покоїлася на подушці з білої порцеляни, усі мої чуття накрило оксамитовим покривалом. Тут і почалися проблеми.

За тисячу миль від мене долинали звуки: уривчасті й незрозумілі, вони ставали дедалі гучнішими, пронизуючи туман мого ступору. Я заплющив очі, щоб від них відмежуватися, аж тут дівчина, одна з тих, що скатували опійні кульки та готували люльки, потрусила мене, як ляльку з ганчірок.

— Сагибе! Мусите негайно йти!

Я розліпив повіки, і погляд сфокусувався на щедро напудреному обличчі.

¹ Сагиб — найменування знатної особи, переважно європейця в Індії; пан.

— Ви мусите йти, сагибе. Поліційна облава!

Губи її були пофарбовані криваво-червоним, і на кілька секунд моя увага була зосереджена саме на них, а не на тому, що вони промовляли. Лише звук розтрощених меблів та розбитої порцеляни десь дуже поблизу нарешті розвіяв чари. Він, та ще ляпас, яким мене нагородила дівчина.

— Сагибе!

Я потрусив головою, бо отримав іще одного ляпаса.

— Тут поліція, сагибе!

Ці слова я усвідомив. Спробував підвестися на ноги, які тремтіли, немов у новонародженого теляти. Дівчина взяла мене за руку й потягнула до темного коридору в дальньому кінці кімнати, подалі від метушні, що наближалася.

Біля порогу вона зупинилася й махнула вільною рукою.

— Ідіть, сагибе. Сходи в кінці. Вгору до заднього входу.

Я повернувся і подивився на неї. Ще зовсім дівчинка.

— Як тебе звуть? — запитав.

— Не час, сагибе, — сказала вона, повертаючись до кімнати. — Ідіть. Негайно!

Я зробив так, як мені наказали, і ступив у темряву, почув, як позаду вона намагалася пробудити від тимчасового забуття іншого клієнта. Сліпо витягнув руки, намацав слизькі від вологи стіни, відчув під ногами ковзку підлогу, в ніс шибонуло аміачним смородом несвіжої сечі. Подалі блакитне сяйво освітлювало вузькі хиткі сходи. Голова йшла обертом, але я туди дійшов. Коридором прокотилася луна: вигукували накази англійською. Тоді зойкнула жінка.

Я не озирнувся.

Натомість я подався до сходів і глянув угору. Двері на дах були зачинені на клямку, з тонкої щілини між порогом та дошками підлоги проникало трохи світла. Я дотяг

себе до вершини сходів, надавив на клямку і вилаявся, бо клята штукенція відмовилася робити свою справу. Я здригнувся: на мене накотила хвиля страху. Стерши піт з очей, спробував сфокусуватися на обрисі клямки. Не схоже, щоб тут був замок, у всякому разі з цього боку. Я перевів подих і спробував ще раз, цього разу добряче піддавши плечем. Клямка зсунулася на кілька дюймів, а тоді важко упала назад. Щось її тримало. Щось важкувате. Голоси за спиною стали ще голоснішими. Зібравшись з усіма силами, що в мене лишилися, я натиснув на клямку ще раз. Вона відчинилася, і я несподівано влетів до майже вцент розтровошеної кімнати, де бракувало половини стелі, крізь яку лилося місячне світло. Я важко приземлився на підлогу в якусь калюжу. Підвівся, хутко зачинив двері і озирнувся, шукаючи, чим би придавити клямку, бо щось її ж тримало. Дивно, але поблизу нічого не було. Нічого, крім тіла.

Я так і витріщився на нього. Не від шоку чи ще чогось такого. Морфій притупляє чуття, а у мене в крові його було достатньо, щоб заспокоїти й самця слона. То був чоловік — чи що там від нього лишилося. Китаець, якщо судити з вилиць. Решта обличчя перетворилася на місиво. Очі йому виколупали й лишили на підлозі поруч; ліворуч, від волосся до щелепи, тягнувся старий шрам. З грудей стирчав ніж.

Біля стіни купчилися дерев'яні ящики, у такі пакують чай, у блакитному світлі виблискували їхні металеві гвіздки. Я пошкандибав до них і спробував зняти верхній на підлогу. Хоч би що в ньому було, важило воно пів тони. Втім, мені вдалося зсунути ящик на кілька дюймів, доки він не вийшов за межі нижнього, і гравітація довершила справу. Все це добро глухо вдарилося об підлогу; дерево з одного боку хруснуло, але, на щастя, лишилося цілим. Упершись ногами в стіну, я повільно підсунув його до клямки, придавив її і рухнув поруч,

утішаючись надією, що виграв трохи часу. Озирнувся на мерця, який лежав на спині, і побачив, що ніж стирчить із його грудей, як рукоятка на ігровому автоматі. Я виснував, що він таки мертвий. Добре. Для мене, не для нього. А тоді почув його дихання — поверхневе, уривчасте, з кров'ю — і вилаявся. Будь-який час, який я згаяв би на допомогу йому, позбавляв мене і без того невеликого шансу утекти. Судячи з кількості крові на підлозі, врятувати його вже не можна, і зробити я нічого не міг, особливо з найкращою калькуттською поліційною облавою за спиною. Перспектива пояснювати, що саме я тут робив, обляпаний кров'ю смертельно пораненого китайця, мене не спокушала. До того ж китайці мали свої закони. Що вони там роблять одне одному — не моя справа.

Та все одно...

Я вдихнув і переповз до нього. Обережно, щоб не зачепити ніж, розстебнув гудзики на його сорочці і, витягнувши носовичка з кишені штанів, обтер кров на грудях. Наскільки я міг розібрати, було дві рани: одна, з якої стирчав ніж, та інша, майже ідентична, з правого боку грудної клітки, але могло бути й більше. Якщо зважити на тьмяне світло та мій стан, йому й руки могло бракувати, а я б і не помітив.

Він зробив спробу поворушитись.

— Хто це зробив? — запитав я.

Чоловік повернув голову до мене і відкрив рота, але в горлі у нього лише кров забулькала.

— Вам проштрикнули легені, — сказав я. — Намагайтеся не ворухитись.

Порада була слухною. Йому варто було прислухатися до неї. Натомість він потягся до ножа й висмикнув його. Я мусив би його зупинити. Ніж упав на підлогу. Схопивши носовичка, я затиснув рану, щоб зупинити слабеньку, але невпинну цівку крові, але знав, навіть до того як це зробити, що все марно. Коли бачиш, як згасає життя